



Dogville

av Lars von Trier

Lena B Nilsson, Anna Harling, Helmon Solomon, Andrea Edwards, Emma Österlöf / Framsida: Andrea Edwards och David Fukamachi Regnfors

FRÅGAN SOM MÅSTE BESVARAS AV ALLA

Vad är ondska? Frågan är svår och har inte ställts på länge. Både konsten och kulturdebatten har under de senaste decennierna varit passionerat upptagna med att belysa aktuella samhällsfrågor medan de stora existentiella, "eviga" frågorna har hamnat i skymundan. Ondskan har blivit pretentiös och lite komiskt otidsenlig, ungefär som Döden i en svartvit Ingmar Bergmanfilm.

Så vad är då ondska? Kanske något som gör våld på människor och samhällen? En handling som gör psykisk eller fysisk skada, något som gör ont. Längre än så kom man i alla fall inte i tanken senast ondskan var ett stort tema inom konsten. På nittiotalet startade filmregissörer som Michael Haneke och Quentin Tarantino en hypervåldsvåg på vita duken, som ackompanjerades av ett motsvarande utflöde av stilistiskt perfekt äckel, våld och blod hos författare som Bret Easton Ellis, Kathy Acker och Nikanor Teratologen. På scenen dominerade Lars Norén fortfarande med sina epos om medelklassens och kärnfamiljens ondska, medan den verkligt stora och nyskapande mästaren var Magnus Dahlström, som med pjäser som *Järnbörd* för alltid kom att höja ribban för hur vidrigt det fick vara på en svensk teaterscen. Men ingen av dessa var egentligen intresserade av att undersöka ondskans väsen. De ville snarare dra fram den i ljuset, visa att den fanns och att den gör ont, och i Antonin Artauds efterföljd skapa fysiska reaktioner av äckel

hos publiken så att den verkligen fattade. Det var genom köttet och känslan vi skulle förstå ondskan, inte genom tanken.

Retrospektiv skulle man kunna se nittiotalets våldsfetisch som en reaktion mot den kommersiella kultur-ens förenklade syn på ondska och godhet, och dess cyniska användande av våld som underhållning. Inte minst kan man se det som en reaktion mot seriemördaren, som med sin motbudande karaktär och sina perversa avvikelser blev en nittiotalssikon som fick gestalta samhällets alla mörkersidor. Genom att göra ondskan till en ful transa, ett överintelligent fetto, en sexualsadistisk mammagris som mördade kvinnor och barn främmandegjorde man den, flyttade ut den ur normaliteten och gav den en orsak. Ondskan var en anomali som berodde på misshandel, fylleri, mobbing, incest och frånvarande fäder. Om samhället lyckades komma till rätta med sina sociala problem skulle vi inte ha några fler seriemördare. Ondskan skulle försvinna!

Men var det verkligen så enkelt? Som örfil mot den dumma tanken svarade nittiotalskulturen med att släpa fram ondskan i ljuset och göra den allt annat än främmande. I decenniets tappning blev ondskan cool, ironisk, rebellisk, vidrig eller bara helt orsakslös. Ju explicitare den visades upp, desto bättre och jag tänker att vi var lyckliga och trygga som kunde skämta om något så allvarligt. Så levde vi också i ett decennium när de nynazistiska rasisterna fortfarande var en utomparlamentarisk sekt, när ett hetsande tonfall sände ut chockvågor och de enda anti-

demokrater som siktade på riksdagen var pajasar. För att inte tala om det sexuella våldet. Eftersom ingen vågade tala om det så fanns det helt enkelt inte, och kunde följaktligen nyttjas i stor skala inom underhållningsindustrin. Åh, lyckliga nittiotal då våra demokratiska, humanistiska grundvärderingar ännu inte var hotade och vi på allvar trodde att världen skulle bli fri från ondska om vi bara gav barnen lite mer trygghet.

I dag skriver vi 2018 och vi har sedan några år tillbaka ett antidemokratiskt parti i riksdagen som gör skillnad på människor med olika hudfärg och säger att den ena är värd mer än den andra. Det tvingar var och en av oss som tror på demokrati och jämställdhet och tar avstånd från rasism att checka av våra moraliska kompasser och reflektera djupare över vad ondska är.

S skulle man till exempel kunna definiera ondska som brist på empati? Kan man säga att den som egoistiskt sätter sig själv och sitt eget välbefinnande i första rummet, utan att ta hänsyn till att det skadar andra är en ond människa? Kan man säga att den som inte kan behärska sin vrede, besvikelse eller sexuella lust, utan ser det som sin självklara rätt att få uttrycka den trots att andra lider, begår en ond handling?

Men hur ska man förhålla sig till den politiskt färgade ondskan - den som gör ont för att den i slutändan vill gott? Den som begår onda handlingar i trons eller ideologins namn för att den vill rädda människan från just ondska? Eller den som värderar en människa



F.
FOLKTEATERN
GÖTEBORG

*A little less conversation, a little more action please
All this aggravation ain't satisfactioning me
A little more bite and a little less bark
A little less fight and a little more spark*

"A Little Less Conversation" Mac Davis, Billy Strange 1968



Kristofer Kamiyasu

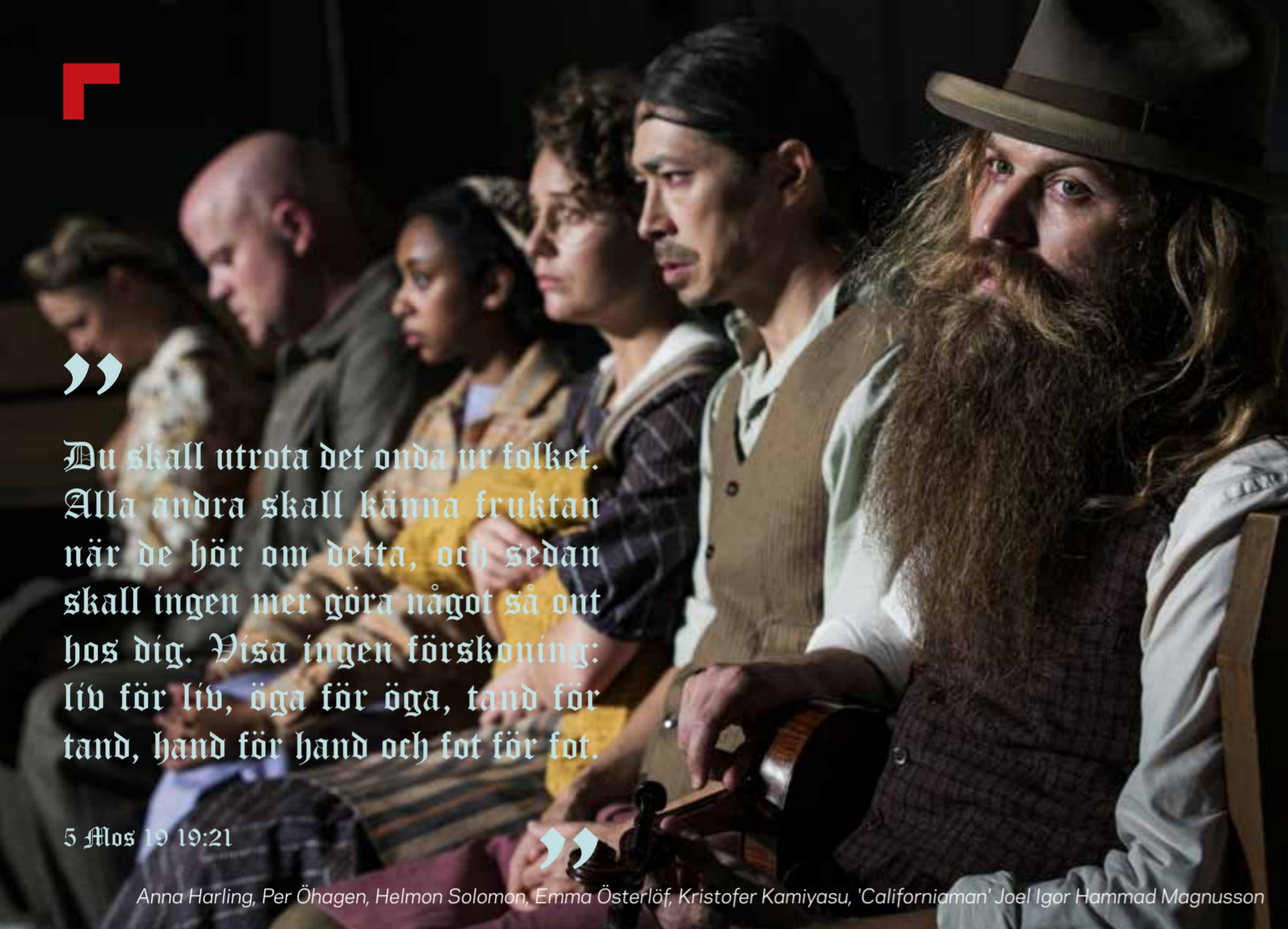
högre än den andre för att den vill hela kollektivets bästa? Och hur ska vi då betrakta den ondska som manifesterar sig kollektivt - kan ett helt samhälle vara ont, eller har individen alltid ett val att ställa sig utanför, och i vilken mån är i så fall den passiva åskådaren en del av ondskans mekanismer?

Frågan om vad ondska är hör inte längre hemma i någon gammal Bergmanfilm utan skär som en brännande lödkolv genom hela samhället. Den kräver att tas på fullaste allvar och behandlas utan ironi, estetisk försköning eller andra distanserande effekter. Och den måste besvaras av alla. Även av dig.

Gabriella Håkansson, författare



Andrea Edwards



”

Du skall utrota det onda ur folket. Alla andra skall känna fruktan när de hör om detta, och sedan skall ingen mer göra något så ont hos dig. Visa ingen förskoning: liv för liv, öga för öga, tand för tand, hand för hand och fot för fot.

5 Mars 19 19:21

Anna Harling, Per Öhagen, Helmon Solomon, Emma Österlöf, Kristofer Kamiyasu, 'Californiaman' Joel Igor Hammad Magnusson



”

Ni har hört att det blev sagt: Öga för öga och tand för tand. Men jag säger er: värij er inte mot det onda. Nej, om någon slår dig på högra kinden, så vänd också den andra mot honom. Om någon vill processa med dig för att få din skjorta, så ge honom din mantel också. Om någon vill tvinga dig att följa med en mil i hans tjänst, så gå två mil med honom. Ge åt den som ber dig, och vänd inte ryggen åt den som vill låna av dig.

Att 5 38:42

”

Helmon Solomon, Per Öhagen, Lena B Nilsson

DOGVILLE av **LARS VON TRIER**,
i en scenversion av **CHRISTIAN LOLLIKE**
Bearbetning **FRIDA RÖHL, MAGNUS LINDMAN**
Översättning **STAFFAN JULÉN**

Regi **FRIDA RÖHL**
Rumsligt grundkoncept **CHARLOTTA NYLUND, CARINA PERSSON**
Scenografi och kostymdesign **CHARLOTTA NYLUND**
Ljusdesign **CARINA PERSSON**
Mask- och perukdesign **SUSANNE ÅBERG**
Komposition och livemusik **'CALIFORNIAMAN' JOEL IGOR HAMMAD MAGNUSSON**

Dramaturg **MAGNUS LINDMAN**

Medverkande
Grace **ANDREA EDWARDS**
Tom **DAVID FUKAMACHI REGNFORS**
Olivia **ANNA HARLING**
Chuck **KRISTOFER KAMIYASU**
Den store mannen **KIM LANTZ**
Mor Ginger **LENA B NILSSON**
Liz **HELMON SOLOMON**
Ben **PER ÖHAGEN**
Vera **EMMA ÖSTERLÖF**
Jason **TUVA JAGELL, SIRI LINDEVINGE**
June **VERA HAMNEBO, SARAH NAGLE**
Mårtensson **MÄRTENSSON**
Gangstrar **MATTIAS MIRGALOU, ISAK STRUCK, CALLE WAHLGREN**
Röst **BARISH FIRATLI**

Inspicient **NIKLAS DAHLSTRÖM**
Koreograf **CARL OLOF BERG**
Scenmästare **MOA VILTOK, LOUISE BAGGE, ROBERT W LJUNG, FRITJOF BERGKWIIST**
Belysningsmästare **FREDRIK JOHANSSON, SANDRA LISCANO, SARA HENRIKSSON, KARIN FREDHOLM**
Ljudtekniker **ALLAN ANTTILA, EMELIE ODELBERG**
Kostymmästare **KARIN HÖEG, MAGDALENA NILSSON**
Biträdande kostymmästare **SARA HENRIKSSON**
Scenotekniker **JOHAN KARLSSON**
Rekvizitör **ULRIKA BRATTBERG**
Sufflör **ANJA ZEJNILOVIC**
Maskör **ADAM HÖGBLOM**
Konstruktör **HANNES HANSSON**
Snickare **JONATHAN LARSSON, STAFFAN LISSBRANT**
Dekormålare **HÅKAN DAHLÉN**
Smed **MAGNUS LINDE**

Chefproducent **TINA GRAHN**
Teknisk chef **ALF ALGESTAM**
HR **YVONNE BERGLUND**
Kommunikationschef **LINDA ISAKSSON**
Kommunikatörer **KLARA FULGENTIUSSON EJEBY, KAROLINA LINDBLAD, ANNA RAN HANSEN, PIA SANDEGREN**
Publikstrateg **MONIKA WADE**
Försäljnings- och foajévärdsamordnare **MARIANNE FRID**
Föreställningsfotograf **MATS BÄCKER**
Konstnärlig ledare **FRIDA RÖHL**
VD och ansvarig utgivare **LOTTA LEKVALL**
Förlag **Nordiska ApS**
Tack till **Erik Pilesjö och Anders Alm, Samuel Dal Norlind, all övrig Folkteaterpersonal**
Musik **"Blue Velvet" med Bobby Vinton**
"A Little Less Conversation" med Elvis Presley

Sverigepremiär 29 september 2018
Stora Scenen, Folkteatern

FOLKTEATERN GÖTEBORG
Olof Palmes Plats 031-60 75 75
www.folkteatern.se
@folkteaterngb

Med stöd från
Västra Götalandsregionen



Kim Lantz och Andrea Edwards



David Fukamachi Regnfors



Anna Harling

Det är riktigt att vissa djur, som bin och myror, lever tillsammans i samhällen men ändå inte har någon annan ledning än sitt eget omdöme och sina egna begär och heller inget språk medelst vilket den ene kan ange för den andre vad han finner gynnsamt för det gemensamma bästa. Därför kanske någon undrar varför mänskligheten inte kan göra detsamma. På detta svarar jag:

För det första hänger sig människor åt en beständig tävlan om ära och rang, vilket dessa djur inte gör, och följaktligen uppstår bland människor på den grunden avund och hat och till sist krig.

För det andra skiljer sig hos dem det allmänna bästa inte från individens bästa, och då de naturligen ser till sitt eget bästa främjar de därigenom det allmänna bästa. Men människan, som finner sin glädje i att jämföra sig själv med andra, kan bara finna behag i det som ger henne ett övertag.

För det tredje ser dessa djur, vilka inte (som människan) har förnufts gåva, inga fel i förvaltningen av sina gemensamma angelägenheter och tror sig inte heller se några sådana, medan det bland människorna finns många som anser sig själva visare och bättre skickade än andra att inneha det offentliga styret. Dessa personer strävar efter reformer och förnyelse, den ene på ett sätt, den andre på ett annat, och åstadkommer därigenom oreda och inbördeskrig.

[...]

För det femte kan inte oskäliga varelser skilja mellan oförrätt och skada, och därför känner de sig, så länge de har det bra, inte kränkta av sina artfränder, medan människan är som besvärligast när hon har det som bäst.

Thomas Hobbes, Leviathan, 1651

Översättning Eva Backelin, Daidalos 2004



Emma Österlöf

LARS VON TRIER

Den danske filmregissören och manusförfattaren Lars von Trier föddes i Köpenhamn 1956. Han tog examen från Danska Filmskolan 1983. Medgrundare av filmrörelsen Dogme 95. Bland hans mest kända filmer: *Riket* (1994), *Breaking the Waves* (1996), *Idioterna* (1998), *Dancer in the Dark* (2000), *Dogville* (2003), *Direktören för det hele* (2006), *Melancholia* (2011) och *Nymphomaniac* (2013).



FOLKTEATERN
GÖTEBORG

Med stöd från
Västra Götalandsregionen

